OIKEUSMINISTERIÖ

LsN Veli-Pekka Hautamäki
Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Oikeusministeriö

LAUSUNTO

26.2.2021

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi merilain 1 luvun ja alusrekisterilain muuttamisesta (HE 9/2021 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon otsikossa mainitussa asiassa. Esityksellä ehdotetaan merilakiin lisättäväksi säännökset ulkomaisessa alusrekisterissä olevan Suomeen ilman miehistöä rahdatun ulkomaisen aluksen hyväksymisestä määräajaksi suomalaiseksi ja aluksen rekisteröinnistä liikenneasioiden rekisteriin tai Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämään alusrekisteriin.

Oikeusministeriö on antanut 19.10.2020 päivätyn lausunnon esitysluonnoksesta liikenne- ja viestintäministeriölle (VN/6872/2020-OM-23). Lausunnossaan oikeusministeriö kiinnitti huomiota elinkeinovapauteen liittyviin säätämisjärjestysperusteluihin, asetuksenantovaltuuteen ja esitysluonnoksen liitteenä olleen kaavaillun valtioneuvoston asetuksen sisältöön. Oikeusministeriö toteaa, ettei hallituksen esityksen liitteenä ole asetusluonnosta.

Hallituksen esitykseen on lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmistelussa lisätty mainintoja valmiuslain (1552/2011) liitännäisyyksistä hallituksen esityksellä muutettavaksi ehdotettujen lakien sääntelyalaan. Esityksen sivulla 14 todetaan, että ”Valmiuslain 79 §:n mukainen toimivalta liittyy sotaan tai sodan uhkaan, eikä pykälä sanamuotonsa perusteella koske Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämää alusrekisteriä. Alusta ei siten voitaisi poistaa Ahvenanmaan valtionviraston alusrekisteristä valmiuslain 79 §:n nojalla.”

Edelleen esityksen sivuilla 14-15 arvioidaan esityksen suhdetta valmiuslain 112 §:ään: ”Valmiuslain 112 § koskee Puolustusvoimien oikeutta poikkeusoloissa velvoittaa aluksen omistajan, vuokraajan tai sen, joka käyttää tosiasiallista määräämisvaltaa aluksen liikennöintiin liittyvissä kysymyksissä luovuttamaan aluksen puolustusvoimien hallintaan. Toimivaltaa, kuten valmiuslain 16 luvussa säädettyä luovutusvelvollisuutta muutoinkaan, ei ole säädetty koskemaan vain suomalaisen omistajatahon omistamaa omaisuutta. Luovutusvelvollisuus voisi siten tulla sovellettavaksi myös kaksoisrekisteröityihin aluksiin. Esityksellä ei tältä osin nähdä olevan vaikutuksia valmiuslain päämääriin.”

Oikeusministeriö pitää sinänsä perusteltuna, että ehdotettujen säädösmuutosten kytkeytyminen valmiuslaissa tarkoitettuihin tilanteisiin on hallituksen esityksessä tuotu esiin. Oikeusministeriö kuitenkin toteaa, että esityksessä esiin tuoduilla

näkökohdilla ei suoraan voida määrittää valmiuslain soveltamisalaa ja tulkintaa, mikä tapahtuu valmiuslain käyttöönottoa seuraavissa tilanteissa valmiuslain pohjalta. Esityksessäkin (s. 22) todetaan, että jatkovalmistelussa on päädytty täsmentämään esityksen perusteluja siten, että niistä käy ilmi esityksen suhde valmiuslakiin.